

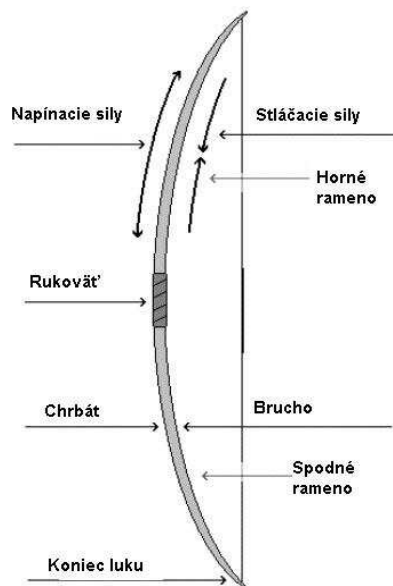
Tvoj prvý drevený luk

Tim Baker

Tim Baker je v USA výrobcom primitívnych lukov, je prítomný na mnohých chatovacích stránkach a svojimi radami veľa pomáha začínajúcim výrobcom lukov. Jim Hamm, výrobca lukov, žijúci tak isto v USA, na poli výroby indiánskych lukov získal už množstvo nestarnúcich zásluh. Riadky nasledujúceho článku si prečítaj pozorne aj viackrát, pretože sú esenciou. Každé ich slovo je dôležité.

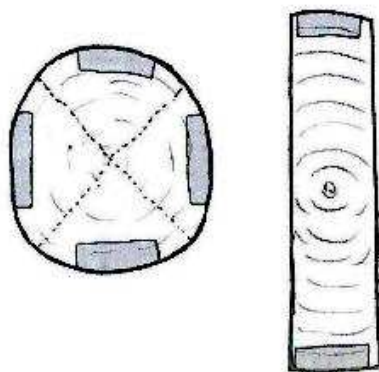
Nastavovanie tillera je vlastne vyladovaním luku, formovanie ramien, až kým nedosiahnu svoj definitívny vzhľad. V ďalšom si popíšeme výrobu asi 40-50 librového luku, ktorý sa ľahko a rýchlo "tilleruje", je trváci, presný a rýchly, navyše stojí len okolo 6 dolárov.

Dĺžku luku udáva vzdialenosť medzi tvojimi rozpaženými rukami, od končekov prstov ku končekom prstov. Na obrázku je zobrazený luk typu anglického longbowu zboku.

Je vytvorený tak, že časť rukoväte je tak isto pracovnou časťou, čo uľahčuje určenie obrysov luku, ako aj jeho výrobu. Akumuluje viac energie, než kratšie luky, pri náťahu je menej tvrdý a oproti množstvu iných lukov je stabilnejší a presnejší. Má viac kladných stránok, než iné typy lukov. K tomuto návodu budeš potrebovať ešte jeden klát z tvrdého dreva. Ak ho budeš mať, je dosť možné, že ráno si prečítaš tento návod a ešte v ten deň popoludní budeš strieľať zo svojho luku. Nie je to isté, ale pravdepodobné.

Ak si nedokážeš zaobstarať takýto klát, tak postup je takýto: vyrež jeden kmeň z tvrdého dreva, rozštep ho na kusy 3-4 palce široké a odstráň kôru tak, aby si neporušil povrch. Skrát' ho na dĺžku uvedenú vyššie plus navyše niekoľko palcov (1palec=25.4mm). Opracuj ho tak, aby si dostal šírku 2" po celej dĺžke, 1" hrúbku u rukoväte, 1" hrúbku v strede ramien a 5/8" pri koncoch ramien, kde zavesíš tetivu. Ulož ho vodorovne na najteplejšom a najsuchšom mieste svojho domu a počkaj jeden mesiac. Dbaj o to, aby vzduch mohol voľne prúdiť okolo každej časti.

Ak je to možné, tak pre svoj prvý luk zvoľ jaseňové drevo. Pri voľbe dreva si však môžeš zvoliť hociaké drevo so strednou hustotou, alebo drevo s vysokou hustotou. Jasan, javor, hickory, pekan, moruša, dub, breza, orech, u nás hlavne jasan, javor, osage, moruša, tis, breza a agát. Zvoľ si hlavne taký klátik, na povrchu ktorého vlákna prebiehajú perfektne rovno, bez nejakých zákrut, ostrovov a bez uzlov.

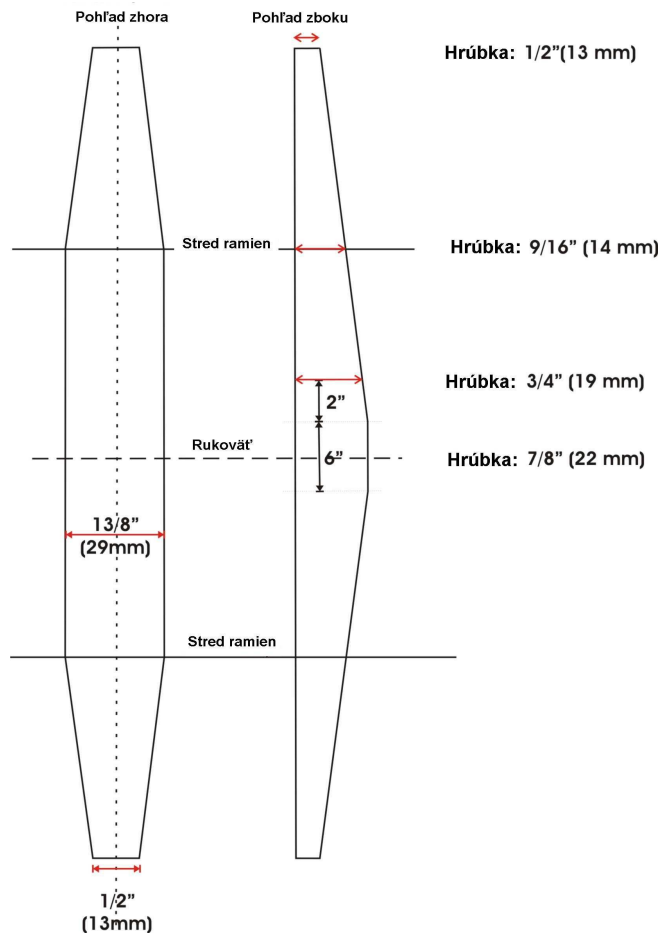
Nestaraj sa o letokruhy na povrchu klátika, lebo ťa môžu iba pomýliť. Tie nemusia byť rovné. Na druhej strane u zriedkavo dokonale rovných klátach sú aj letokruhy rovné na oboch stranách. Pravdepodobne budeš musieť pozrieť aj 50 klátov, kým nájdeš jeden, ktorý má dokonale rovné letokruhy.

Náradie: budeš potrebovať iba sekeru a pilník. Na druhej strane, prácu ti uľahčia a urýchlia obojručný nôž a hrubé, alebo streté pilníky. V každom prípade by si mal mať nôž s pevnou čepeľou. Užitočný môže byť aj hoblík, ak sa použije opatrne. Pri hrubom opracovaní sa môže použiť aj cirkulárka. Ušetrí až 2 hodiny práce.

Vývoj prednej strany: špicatou ceruzkou a pravítkom si nakresli luk v šírke $1 \frac{3}{8}$ " pri strede ramien. Odtiaľ nakresli postupne sa zužujúci kužeľ až po miesto, kde sa zavesí tetiva. Potom materiál opracuj až po nakreslenú čiaru. Pri tom neprechádzaj za čiaru. Vytvor hladký hranatý povrch. Zjemni hranu, ktorú vytvorilo zúženie pri strede ramien.

Vývoj bočnej strany: na obidve strany si označ rozmery nasledovne: v strede v dĺžke 6 palcov bude hrúbka $\frac{7}{8}$ ". V smere ku koncu ramien potom v dĺžke 2 palcov sa stenčí na $\frac{3}{4}$ " a následne na $\frac{9}{16}$ " pri strede ramien a nakoniec na $\frac{1}{2}$ " pri konci ramien. Celková dĺžka luku je u každého iná, preto sme ju ani neuviedli.

Napr.: vzdialenosť medzi prstami rozpažených rúk u osoby vysokej 180 cm je tiež asi 180 cm.

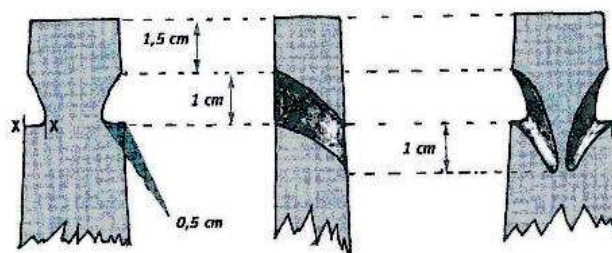

Opracuj materiál na rozmery uvedené vyššie. Zmeny hrúbky nech sú plynulé a jemné. Materiál odoberáme iba z brušnej, vnútornej strany. Nôž nakloniac v miernom uhle odober hrany z oboch strán. Tým sa vytvorí výstupok v strede vnútornej strany. Potom odstráň aj tento výstupok. Je dôležité, aby si týmto spôsobom stenčoval materiál. V opačnom prípade by si mohol na jednej strane prejsť pod čiaru a tým znehodnotil celý luk. Tento spôsob eliminuje aj chyby pri hobľovaní. Je to aj ľahšie, než sa pokúsiť odstrániť celú hrúbku naraz.

Počas opracovávania často pozerať povrch luku tak, že sa pozrieš po jeho dĺžke z malej výšky. Musíš sa uistiť, že na ňom niesú žiadne vlny, priehlbinky, ani výstupky a že povrch je hladký a rovný. **Najdôležitejšou časťou výroby luku je to, že stenčovanie musí byť jemné a postupné - inak sa luk zlomí.**

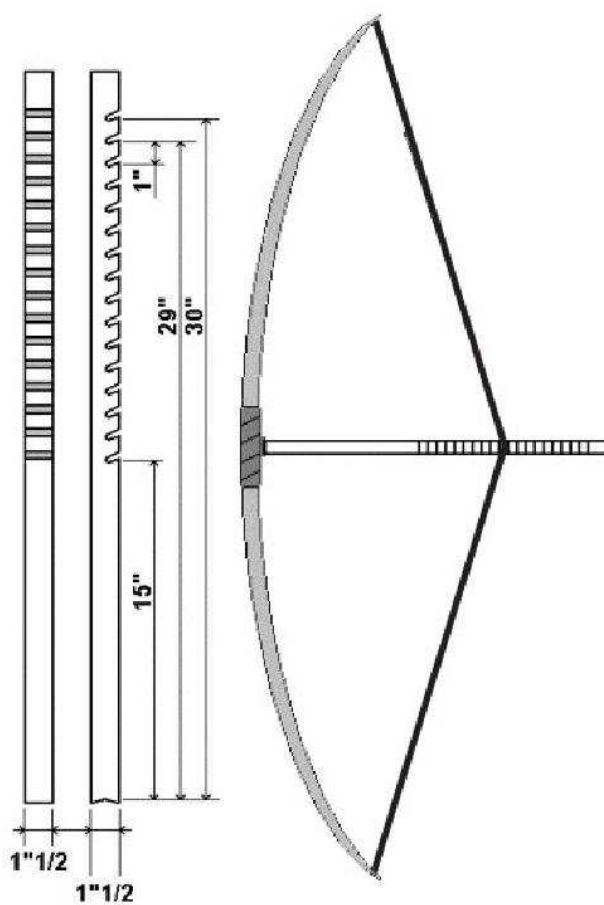
Zaobli hrany pri rukováti.

Nastavenie tillera: okrúhlym pilníkom vyrob na konci ramien drážky pre tetivu a nalož na luk jednu voľnejšiu tetivu. Prilož tillerovaciu laťku (laťka 30"x1"x3") na stred rukoväte a tetivu vlož do jednej z drážok, ktorú si vyril do laťky. Tetivu vlož do drážky tak, aby sa luk ohýbal len asi o 5". Opri luk o stenu a odstúp ďalej, aby si si mohol prezrieť ohyb luku.

Tvar, o ktorý sa pokúšaš, nie je ani tak polkruh, ako akýsi tvar parabolickej antény - mierne sa ohýbajúca rukoväť a každá časť sa iba o troška viac ohýba, ako tá predošlá časť, ako sa postupne presúvaš od rukoväte ku koncu ramien. Tiller má byť elipsoidný. Posledná, asi 10 palcová časť by mala byť meravejšie, než stredná časť ramien. Je vhodné si túto formu zakresliť na papier a odložiť si ho. Počas tillerovania si to potom môžeš porovnávať s lukom.

Ak tvoj luk má odlišný tvar, alebo ramená sa neohýbajú rovnomerne, tak si označ na vnútornej strane luku tie časti, ktoré sú meravejšie (ohýbajú sa menej). Z týchto rovných miest odober materiál dlhými hladkými pohybmi, aby si neurobil skoky, vlny, alebo priehlbiny a pritom stále kontroluj povrch materiálu tak, ako som to popísal vyššie.

Toto je druhá najdôležitejšia fáza výroby luku.

Ak nemáš dost' peňazí na nákup minciera, tak ti posluží aj obyčajná kuchynská váha. 50 libier je asi 25 kg. Ak si dosiahol vhodný tvar luku, tak ho napni asi na 5" vhodne dlhou tetivou a preskúmaj ho znova. Označ si neohybné miesta a opravuj ich horeuvedeným spôsobom. Keď si už spokojný s jeho tvarom, tak ho napni polovičnou silou buď odhadom, alebo pomocou minciera. Zahákni túto vzdialenosť na tillerovacej laťke a znova opravuj meravé miesta. Skontroluj tiller a znova opravuj menej ohybné miesta až dovtedy, kým je ohyb dokonalý.

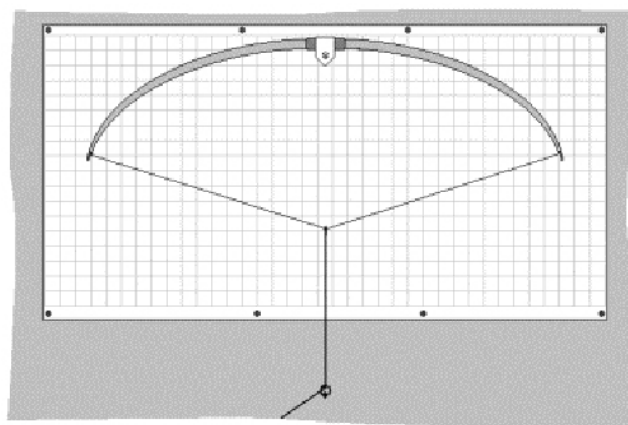
Teraz napni luk na maximálnu silu náťahu. Ak si túto silu dosiahol povedzme na vzdialenosti 12", tak musíš odobrať stredne veľké množstvo materiálu na celej dĺžke luku. To urob horeuvedeným spôsobom stále kontrolujúc ohyb luku. To je dôležité kvôli tomu, že keby si naraz napol luk na maximálnu dĺžku náťahu, tak by sa určite zdeformoval.

Znova napni luk povedzme na 15". Odteraz odoberaj materiál iba na hrúbku papiera (najlepšie je oškrabávať nožom). Po každej kontrole ohybu napni luk na maximálnu silu náťahu zaháknutím stále na ďalší stupienok tillerovacej laťky tak, ako narastá dĺžka náťahu. Ale stále iba na niekoľko sekúnd. U dĺžky náťahu 15" by mal byť čas na kontrolu asi 2 sekundy.

Tento spôsob, pri ktorom pri každej kontrole tillera napneš luk na mximálnu silu - spôsob Jima Hama - zaručuje, že nikdy neskončíš niekde pod plánovanou silou náťahu, čo je najčastejšia chyba začínajúcich výrobcov lukov. Pokračuj v tomto postupe, až kým sa nedostaneš na jeden palec od plánovanej dĺžky náťahu.

Teraz môžeš upraviť povrch luku ľubovoľným spôsobom, zaobli hrany a s prácou si hotový. Luk bude mať presne plánovanú silu náťahu.

Ak máš dostatok miesta, tak si môžeš vyrobiť jednoduchý nástroj, pomocou ktorého môžeš pozorovať svoj luk z diaľky a počas pohybu.

U materiálu z dreva hickory, pekan a javor je sila náťahu 50 libier bezpečná sila náťahu. U buka, jaseňa a bresta je bezpečná sila náťahu asi 45 libier. U brezy a čerešne je to 40 libier. Počas vývoja tvojej tillerovacej schopnosti sa tieto hodnoty môžu zvýšiť aj o niekoľko libier.

Keď je už tillerovanie skoro hotové, konce luku sú rovné a aj tetiva je presne nad stredom madla, zúž vonkajšiu časť ramien v dĺžke 10" až po zárezy na naloženie tetivy. To zmenší vibrácie luku a zvýši jeho rýchlosť. Ak sa tetiva vychýľuje na niektorú stranu, tak zúž iba tú stranu ramien, na ktorú sa tetiva vychýľuje. To by malo preniesť tetivu späť do stredu.